

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta právnická
katedra občanského práva
doc. JUDr. Jan Pauly, CSc.
oponent

P O S U D E K

diplomové práce Alice Epsteinové

Dědická nezpůsobilost

Vybrat si jako téma diplomové práce otázky dědické nezpůsobilosti se *prima facie* nezdá být rozumným počinem. Jde o téma relativně velmi úzké, a jakkoli samozřejmě rozhodně nepostrádá nezanedbatelný praktický význam, svádí k představě, že se toho v jeho rámci příliš mnoho k odhalení nenabízí, o možnostech teoretických úvah jdoucích nad rámec pouhé exegeze ani nemluvě. Je proto více než milým překvapením, když autor, v daném případě autorka, která uvedený počín uskuteční, v podstatě všechny iniciální obavy rozptýlí předložením práce, která zasluhuje vysokého ocenění.

Z obecného hlediska je třeba především pochválit, že se práce neorientuje pouze na to, co by bylo možné z jejího úzkého názvu vyvozovat, nýbrž podchycuje danou materii v širších souvislostech. To platí jednak o tom, co v oblasti občanského práva hmotného dědickou nezpůsobilostí není, co však vede k tak či onak obdobným výsledkům, platí to ovšem i z hlediska jakéhosi právního interdisciplinárního přístupu, který byl zvolen a na jehož základě autorka nejednou vykračuje z hranic samotného občanského práva hmotného, zabývající se (samozřejmě jen v rozumné míře) též jinými právními odvětvími, zejména občanským právem procesním a trestním právem, resp. trestním procesem. Specifikem tohoto přístupu pak je též uplatnění historicko-právního pohledu, který (na rozdíl od většiny diplomových prací) není soustředěn do jednoho uceleného výkladu, ale prolíná jednotlivými popisovanými instituty; v důsledku toho nejde o obvyklou pouhou „kulisu“, ale o funkční výklady, které na základě komparativní metody umožňují pochopit kořeny současné právní úpravy a někdy i to, co je z dřívějších právních předpisů nutné aplikovat dosud (viz zejm. str. 31).

Na základě uvedeného dále nepřekvapí, že má práce též velmi zdařilou systematickou stavbu. Počíná se u obecného vymezení dědické nezpůsobilosti a u institutů souvisejících, ať již se opírají o vůli potenciálního dědice, anebo o vůli zůstavitele. Dále se správně nezapomíná na absolutní dědickou nezpůsobilost, aby následovalo zpracování hlavního jádra zkoumané látky, tj. relativní dědické nezpůsobilosti; v jejím rámci se pak traktují jednak důvody této nezpůsobilosti, jednak její negace formou prominutí činu a jednak konečně některé procesní aspekty dané nezpůsobilosti. Poslední meritorní část práce je pak správně věnována důsledkům dědické nezpůsobilosti.

V neposlední řadě při chvále práce nelze opomenoutu přinejmenším její dvě stránky formální. Za prvé, více než solidní je okruh pramenů, z nichž autorka čerpá, a to nejen co do právnické literatury, ale i co do judikatury. Za druhé, nepochybně nadprůměrný je též celkový jazykový projev autorky.

Jestliže mám plnit funkci oponenta, tj. spíše kritizovat než chválit, stojí přede mnou dosti obtížný úkol, a to jak v rovině obecné, tak i v rovině jednotlivostí.

Z obecného hlediska se mi příliš nezamlouvá výrazně pozitivistický přístup autorky a často deskriptivní charakter textu. Jak již ovšem bylo naznačeno, jiný přístup je v rámci daného tématu sotva možný, přičemž kritika tohoto typu přísluší spíše textům většiny renomovaných autorů naší civilistiky než autorce diplomové práce. Z formálního hlediska pak lze vznést námitku, že při odkazech na kolektivní díla není obvykle patrný konkrétní autor, jehož myšlena se cituje, popřípadě parafrázuje.

Pokud jde o jednotlivosti, nelze až na některé ojedinělé vady typu překlepů vytýkat práci téměř nic. Zanedbatelné je, že se pod rubrikou absolutní dědická nezpůsobilosti traktuje v historickém výkladu též relativní dědická nezpůsobilost (str. 22), spíše otázkou názoru je, zda lze za nesporný považovat (přebíraný) závěr o dědické nezpůsobilosti v případech tzv. nesporného rozvodu (str. 48). Proto jen jako podklad k případné diskusi kladu námět k zamyšlení nad potřebou vážit zájem počatého dítěte podle § 25 OZ (ve smyslu výkladu na str. 25 a 26), zejména s ohledem na jiný než v textu uvedený příklad.

Shora formulované připomínky jasně naznačují, jaký význam jim je třeba připisovat a jak celkově hodnotit předloženou práci. Jde o připomínky zanedbatelné, které samozřejmě nijak nemodifikují mé vstupní konstatování o vysokých kvalitách práce. Jednoznačně tedy shrnuji, že jde o práci, která přesvědčivě ukazuje jak to, že si její autorka osvojila rozsáhlé poznatky o zpracovávané látce, tak i to, že získala nebývalou schopnost tyto poznatky velmi kultivovaným způsobem prezentovat. Jinými slovy to znamená, že předložila práci, která je nepochybně nadprůměrná a která nejen splňuje, ale mnohdy i překračuje požadavky, jež lze na ni jako na diplomovou práci klást. V důsledku toho nemohu než doporučit, aby práce byla připuštěna k obhajobě.

V Praze dne 27. května 2020

doc. JUDr. Jan Pauly, CSc.